

DE KLOOF TUSSEN ARBEIDERS EN BEDIENDEN MOET DICHT

Een selectie toonaangevende arbeidsmarktdeskundigen maakt zich zorgen: de Belgische arbeidsmarkt is ziek. De remedie? Op een doordachte manier het verschil opheffen tussen arbeiders en bedienden en de ontslagregeling opwaarderen van een enveloppe bij het buitengaan tot een doorstart voor een loopbaan.

De arbeidsmarkt is ziek

Wie? De ondertekenaars zijn zowel academici als andere arbeidsmarktdeskundigen.
Wat? België moet dringend komaf maken met het verschil tussen arbeiders en bedienden.
Waarom? Het onderscheid ontwricht de arbeidsmarkt en het onderwijs en is bovendien sociaal onrechtvaardig.

De federale regering probeert het vastgelopen sociaal overleg los te trekken. Deze poging moet slagen. In tijden van ernstige crisis is het land gebaat bij sociale vrede en constructief overleg. De sociale partners dragen in dit land ook een verantwoordelijkheid die de verdediging van hun achterban ver overstijgt. In het verlengde van hun institutionele rol in de werking van de arbeidsmarkt moeten ze ook het algemeen belang voor ogen houden. Dat algemeen belang vergt een arbeidsmarkt die mensen beter inzetbaar maakt. Alleen op die manier kunnen we de arbeidsmarkt voorbereiden op snelle economische transformatie en op de uitdagingen die de vergrijzing stelt. Het fameuze eenheidsstatuut voor arbeiders en bedienden kan daarvoor een belangrijke hefboom zijn. Maar daarvoor moet het eenheidsstatuut veel meer zijn dan een steriële evenwichtsoefening over de duur van opzegtermijnen.

Niemand betwist dat de kloof tussen arbeiders en bedienden moet gedicht worden. De verkaveling tussen arbeiders en bedienden verstoort onderwijskeuzes, verdeelt de arbeidsmarkt, belemmert carrières en bezwaart personeelsdiensten. Het is ook een zaak van sociale rechtvaardigheid. Op het vlak van ontslag behoort de Belgische arbeider tot de minst beschermde werknemers van heel Europa. De Belgische bedienden krijgen ontslagtermijnen die vaak bij de langste van Europa behoren. Bovenop dit manifeste onrecht moeten we vaststellen dat ontslag veelal zijn doel voorbijschiet. In principe dienen opzegtermijnen de ontslagen werknemer voldoende tijd te bieden om een gepaste nieuwe job te vinden. Ondertussen blijft hij werken, met recht op sollicitatieverlof. In de praktijk staat ontslag meestal gelijk met langs de kassa passeren. Opzegtermijnen worden zelden gepresteerd.

Ontslagharmonisatie in een eenheidsstatuut moet daarom een dubbele finaliteit hebben: de verschillen aanpakken – uiteraard – maar ook hertewerkstelling opnieuw als kerndoel zien. Dat doel overstijgt de positie van de ontslagen werknemer. De manier waarop we ontslag organiseren, heeft namelijk een belangrijke weerslag op de functionering van de hele arbeidsmarkt.

De Belgische arbeidsmarkt is ziek. Ongeacht de jojo van de conjunctuur, schieten we schromelijk tekort in de realisatie en versterking van het menselijk kapitaal in onze samenleving. Zij

Werknemers van Opel Antwerpen, waar 2.600 banen verdwijnen. © rtr

De Belgische arbeider behoort tot de minst beschermde werknemers van heel Europa

die het geluk van een vaste baan hebben, geraken daarin vastgeroest. We hebben zowat de hoogste gemiddelde anciënniteit van Europa. Dat is niet goed voor de ontwikkeling en de productiviteit van de werknemers en komt hen uiteindelijk duur te staan. Eens de 45 voorbij, verdampen de kansen op een nieuwe job. Gebrek aan circulatie en mobiliteit op de arbeidsmarkt vertaalt zich ook in gebrek aan kansen voor nieuwkomers en buitenstaanders. Werklozen zijn in België gemiddeld langer werkloos dan in veel andere landen en stranden zo vaak in een negatieve spiraal. De positie van jongeren, laaggeleidelijk met langs de kassa passeren. Opzegtermijnen worden zelden gepresteerd.

Omschakeling

We kunnen de vergrijzing alleen maar betalen door een algemene mobilisatie van onze talenten op de arbeidsmarkt. Dat is een 'do or die' voor onze welvaart en onze sociale zekerheid. Er moeten meer mensen werk vinden en ze moeten langer aan het werk kunnen blijven. Meer loopbaanvariatie is daarbij één van de hefboomen. Daarin speelt ontslag een belangrijke rol.

Hoe kunnen we dat nu realiseren?

1. Maak een systeem van twee pijlers. De eerste pijler is de opzegtermijn of -vergoeding. Wat dat betreft moet er een systeem komen met forfaitaire perio-

des, uniform voor alle werknemers en transparant voor de werkgevers. Hoelang die termijnen precies zijn, is een zaak voor onderhandeling, maar het is logisch om zowel een minimum- als een maximumtermijn te bepalen. Wij doen geen uitspraak over de precieze duurtijd, maar het is logisch ergens tussen de polen van arbeiders en bedienden te landen.

2. Maar dat betekent geen afbouw, integendeel. De noodzaak van langere en wisselende carrières betekent dat ontslag een omschakelingsfunctie krijgt. Ontslag is niet het einde, maar een nieuw begin in een carrière die vandaag al vaak uit meerdere opeenvolgende banen bestaat. Ontslagrecht vergt daarom een tweede pijler, die van wedertewerkstelling die via middelen en diensten ontslagen werknemers helpt om zo snel mogelijk opnieuw inzetbaar te zijn in een nieuwe functie. De kern daarvan bestaat vandaag al in een bescheiden stelset van outplacement en tewerkstellingscellen. Belangrijk is dat de tweede pijler echt maatwerk toestaat. De wensen en de positie van werknemers zijn immers erg divers.

3. Maak een verstandig financieringsstelsel voor zowel de eerste als de tweede ontslagpijler. Dat kan al tijdens de tewerkstelling worden opgebouwd. Dat vermijdt plotse ontslagkosten die keuzes vertekent: denk maar aan de nei-

ging om per definitie de jongste of de oudste werknemers eerst de deur te wijzen. Het zorgt ook voor een kapitaal dat, in de pijler voor hertewerkstelling, meeneembaar is voor de werknemer en verderop in de loopbaan vruchten kan afwerpen.

4. Voer dit geleidelijk in, met een duidelijk tijds kader.

Ontslag wordt op die manier niet alleen uniform, maar ook transparant voor de werkgever, flexibel en eerlijk voor elke werknemer en efficiënt voor de arbeidsmarkt. Uiteraard moet er over modaliteiten gepraat worden. Denk maar aan de motivering van ontslag, of aan de bescherming tegen misbruik. Uiteraard moet er gewaakt worden over de totale ontslagkost. Maar de essentie is een modern en toekomstgericht ontslagrecht, waarin overigens verschillende Europese landen ons zijn voorafgaan.

Het achterhaalde onderscheid tussen arbeiders en bedienden is voor de Belgische arbeidsmarkt eigenlijk een historische opportuniteit. We hebben de mogelijkheid om een erfenis van de negentiende eeuw te gebruiken om de arbeidsmarkt te wapenen voor de eenentwintigste eeuw. De invoering van een eenheidsstatuut mag dan echter niet beperkt blijven tot louter harmoniseren. We moeten vooral veranderen en verbeteren.

Ondertekend door: **Marc De Vos** (UGent en Itinera Institute), **Fons Leroy** (VDAB), **Luc Sels** (KU Leuven), **Jan Denys** (Randstad), **Daniël Cuyper** (UA), **Roger Blanpain** (KU Leuven), **Frank Hendrickx** (KU Leuven), **Ria Janvier** (UA), **Ive Marx** (UA), **Johan Put** (KU Leuven), **Josse Van Steenberghe** (UA), **Eric Halsberghe** (Katho), **Marc Timmerman** (Hudson), **Willy van Eeckhoutte** (UGent), **Jan Vranken** (UA), **Joep Konings** (KU Leuven)

SCOOP

Scoop kiest elke week een aantal citaten, met een kritische blik op sterke verhalen en hoe ze in de media gebracht werden.

GEERT BUELENS

'Familie teistert Mortsel' [De Standaard, 8 februari]

Het is moeilijk afkicken van morele verontwaardiging en dus kwam het schoolincident in Mortsel als geroepen. Nauwelijks was de commotie rond Kalashnikov-town Kuregem aan het luven, of daar diende zich een nieuw incident aan met een hoog *Ondergang-des-Avonddands*-gehalte: een moeder, haar twee zonen en drie vrienden gaven leraars een paar rake klappen. De school in kwestie probeerde de zaak nog te relativiseren ('Het gaat maar om een blauw oog', *Gazet van Antwerpen*, 8 februari), maar toen stonden de bladen er al vol van. Het werkwoord dat deze krant gebruikte om het gedrag van de balsturige familie S. te omschrijven, wordt veelal gereserveerd voor orkanen, droogte of andere natuurrampen. Je zal inderdaad maar in Mortsel moeten wonen. *Gazet van Antwerpen* publiceerde overigens de volledige voor- en achternaam van de familieleden in kwestie, behalve die van zoon J. ('die niet met zijn naam in de krant wil'. *Het Laatste Nieuws* gaf alle voornamen, maar enkel de initiaal van de familienaam. Nadat de krant bij Ronald J. de naam van de verdachte voluit had afgedrukt nog voor hij had bekend, werd ze onder kritiek bedolven. Aan die steen stootte *Het Laatste Nieuws* zich geen tweede maal. In ruil toonde ze deze keer een foto van het huis van het gezin S. en een groepsfoto waarop de zoon herkenbaar stond afgebeeld. Johnny S. (onderste rij, met meisje op schoot) wil enkel poseren als zijn vrienden mee op de foto mogen' is nu al mijn kandidaat voor onderschrift van het jaar.

'Wouters moet gestenigd worden!' [Facebook-citaat in *Het Belang van Limburg*, 5 februari]

Nog meer o-tempora-o-mores-opstootjes toen bleek dat voetbalsupporters elk gevoel voor nuance ontberen en nu niet alleen naast het veld 'vuile zwarte' schelden, maar ook daarbuiten. Iedereen die wel eens na een voetbalmatch tegen een cafétoeg heeft geleund, wist natuurlijk al lang dat er in dit milieu geen verbale grenzen bestaan. Dankzij Facebook en, vooral, de dankbare mediamegafon, weet nu ook de rest van de wereld het.

Na een gecontesteerde rode kaart kreeg een Limburgse scheidsrechter onwelkom proza in zijn mailbox en op zijn profielpagina. *Het Belang van Limburg* zette de belaagde gouvengenoet vrijdag spontaan op de voorpagina en bracht onder de kop 'Waar eindigt dit?' nog een sfeerscheppend stuk binnenin. Het VRT-Journaal debiteerde de extreemste Facebook-quotes met dramatische stem ('Schiet em af godverdomme', 'Schiet em neer, de jood'), terwijl de lezer van *De Standaard* in eerste instantie niets ergers kreeg voorgeschoteld dan de Brave Hendrikuitroepen 'Man, man, man, wat heb je nu aangevangen?' en 'Vier de premie die Vandenstock je betaald heeft' (*DS 5 februari*).

Op maandag bleek het item ook in *Terzake* nog eens opgewarmd te moeten worden en mochten scheidsrechters-in-opleiding een bloemlezing debiteren van wat hun zoal naar het hoofd wordt geslingerd. Een flauw afkooksel van wat *Man Bijt Hond* drie dagen eerder al had gedaan in een poging de kwestie tot haar ware proporties te herleiden. 'Zwart smurke' en 'zwarten dwerg' hoeven de burger inderdaad niet meteen te alarmeren. Het onvermoed metaforische gehalte van 'gebakken ajuijn', 'cervela', 'curryworst' en, bovenal, 'curryworst special' vraagt dan weer acuut om aanvullend antropologisch onderzoek.

'Dit bericht werd vervolgens wereldwijd opgepikt.' [De Standaard Online, 9 februari]

In de week waarin het mediakritische *Flat Earth News* van Nick Davies in het Nederlands verschijnt als *Gebakken lucht* is dit natuurlijk een gedroomd bewijsexemplaar. Op 24 januari beweerde het Britse roddelblad *The News of the World* dat Brad Pitt en Angelina Jolie uit elkaar zijn. Nu doet het koppel de tabloid een proces aan vanwege de 'valse' berichtgeving. Niemand controleerde het initiële artikel – nu ja, hoe zou je gebakken lucht kunnen controleren? – en zo vond het in ons land onder meer de weg naar *Het Belang van Limburg*, *Gazet van Antwerpen*, *Het Nieuwsblad* en *De Standaard*. En nu kunnen ze dus allemaal het bericht over het proces afdrucken. De machine draait gewoon door. De begeleiders wachtten.

BRIEF VAN DE DAG

TAALEXAMENS BELGISCH LEGER

De ex-minister van Defensie, André Flahaut (PS), vindt dat de taalexamen in het leger te streng zijn: 'Ik ken officiers die in het Nederlands alle onderdelen van een slot moesten benoemen of moesten uitleggen welke kledij een bisschop draagt. Dat zou ik zelfs in het Frans niet kunnen. Het heeft ook niets met defensie te maken.' (*DS 8 februari*) Dat Flahaut officieren kent die beweren dat ze dat moesten uitleggen, kan best. Een eerste mogelijkheid is dat het om officieren gaat die nog aan de twee wereldoorlogen hebben deelgenomen: over die generatie kunnen we ons immers niet uitspreken. De kans is echter veel groter dat hem dat (na de diensturen?) wijsgemaakt werd door officieren die niet graag toegaven dat ze terecht gezakt waren omdat hun Nederlands niet veel voorstelde. De jongste vijftienvijftig jaar werden er op de taalexamen bij Defensie nooit dergelij-

De kans is groot dat Flahaut wat werd wijsgemaakt door officieren die niet graag toegaven dat ze terecht gezakt waren omdat hun Nederlands niet veel voorstelde

ke onzinvragen gesteld. Wij kunnen het weten, want wij waren examinerator.

W. Wauters en T. Stainier (Eerstaanwezende taalleraars aan de Koninklijke Militaire School)

CORRECTIES & AANVULLINGEN

Peter Carlier, die eind januari zelfmoord pleegde in zijn cel, behoorde niet tot de vriendenkring van Freddy Horion (*DS 5 februari*).

HIER SPREEKT MEN GEEN VLAAMS MAAR NEDERLANDS

LUDO PERMENTIER verslikte zich toen hij in een column van Alain Berenboom las dat Brusselaars Vlaams of Frans spreken. Onze standaardtaal heet immers Nederlands.

LUDO PERMENTIER

Wie? Taaldeskundige, verbonden aan de UGent en aan de Nederlandse Taalunie.

Wat? De taal die Vlaamse Brusselaars spreken heet 'Nederlands'.

Waarom? 'Vlaams' klinkt alsof ze de standaardtaal niet beheersen.

Tingelingeling! Alain Berenboom, die het in deze krant (*DS 9 februari*) had over de communautaire kantjes aan het veiligheidsprobleem in Brussel, heeft een klok horen luiden, maar weet niet waar de klepel hangt. Tenminste niet als hij het heeft over het taalgebruik in de hoofdstad en in de rest van het land. 'Er wordt niet bij verteld of de boeven die in Molenbeek en Laken zoveel commotie teweegbrachten Frans, Vlaams, Kazachs

of Aramees spraken', schrijft hij. Die laatste twee talen heeft hij waarschijnlijk grappig bedoeld. Aramees was de taal van Jezus Christus, en Hem zie je niet zo gauw als boef rondlopen in Brussel. Er moet nog wel ergens een dorp zijn waar Aramees te horen is, maar daarnaast wordt deze taal alleen nog gesproken in enkele oosterse kerken. Het Kazachs heeft nog enkele miljoenen gebruikers, verspreid in een ruim gebied tussen Turkije en Mongolië, maar als de naam hier valt, wordt er vooral toch gegniffeld wegens een vermeend verband met het verouderde *kazak* (lange overjas voor mannen), vooral bekend in de samenstelling *kazakdraaijer* (overloper).

Stoofkarbonades

Resten dus het Frans en het Vlaams. Dat zijn volgens Berenboom talen die wel gesproken worden in Brussel. Stel u even voor dat een columnist uit Vlaanderen in een Franstalige krant zou schrijven dat onze hoofdstad tweetalig is: Nederlands en Waals. Wat een verontwaardiging zou dat niet teweegbrengen. Franstalige

Brusselaars Walen noemen! Het kot was te klein. En toch is het dezelfde verwarring die hier zomaar in een column wordt afgedrukt waarin 'elke dinsdag een gezaghebbende Franstalige (Waalstalige?) stem aan bod komt'. Zullen we het nog één keer uitleggen? Een van de officiële talen in België is het Nederlands. Dat wordt gebruikt in Brussel en is de enige officiële taal in het landsdeel dat Vlaanderen wordt genoemd. De mensen die daar wonen, kunnen zich Vlaming noemen en een Vlaamse identiteit voelen. Ze vieren een Vlaamse officiële feestdag en dan eten ze misschien wel stoofkarbonades op z'n Vlaams. Of Vlaamse reus.

Als we het over de taal hebben, is Nederlands de benaming van de standaardtaal. Die is in geschreven vorm haast identiek aan de taal van Nederlanders. Daardoor kunnen ze dezelfde woordenboeken, grammatica's en spellingboeken hanteleren. Er zijn wel verschillen in woordenschat en grammatica, maar een niet-kenner merkt die haast niet op. In de uitspraak hoor je wel duidelijk of een spreker Nederlander dan wel Vlaming is. Daarnaast zijn er dialecten: Vlaamse, Brabantse en Limburgse. En tussen die dialecten en de standaardtaal in, is er een taal ontstaan die ja als een 'grootste ge-

Stel u even voor dat een columnist uit Vlaanderen in een Franstalige krant zou schrijven dat onze hoofdstad tweetalig is: Nederlands en Waals

mene deler' van het dialect zou kunnen bestempelen, met vooral kenmerken uit het Brabants. Die informele taal hoor je hoe langer hoe meer ook op plaatsen waar je een standaardtaal zou verwachten, zoals in de media en de politiek. Ze wordt soms Verkavelingsvlaams genoemd of Schoon Vlaams. Die laatste benaming is natuurlijk ironisch bedoeld. Tenzij Berenboom bedoelde dat hij in Brussel alleen nog maar Franstaligen heeft ontmoet die keurig de taal van Molière spraken en Nederlandstaligen die niet verder kwamen dan een dialect, is zijn woordkeuze dus bepaald ongelukkig.